

KUTSESTANDARD

Pereterapeut, tase 7

Kutsestandard on dokument, milles kirjeldatakse tööd ning töö edukaks tegemiseks vajalike oskuste, teadmiste ja hoiakute kogumit ehk kompetentsusnõudeid. Kutsestandardeid kasutatakse õppekavade koostamiseks ja kutse andmiseks.

Kutsenimetus	Eesti kvalifikatsiooniraamistiku (EKR) tase
Pereterapeut, tase 7	7

A-osa KUTSEKIRJELDUS

A.1 Töö kirjeldus
Pereteraapia on tõendus põhine psühhoterapia meetod, mida kasutatakse vaimse ja füüsilise tervise häirete ning erinevate kohanemiskustega seotud probleemide süsteemseks lahendamiseks, kaasates kliendi pereliikmeid ja teisi olulisi isikuid. Pereteraapia fookuses on pereliikmete omavaheline suhtlemine ning suhete kvaliteet, perekonna erinevad kriisid ning nendega toimetulek. Pereterapeudi tööks on kliendi pöördumise põhjuste hindamine, teraapia planeerimine ja läbiviimine ning kokkuvõtete tegemine. Pereteraapia kontekstis võib kliendiks olla indiviid, paar või pere. Pereterapeut teeb koostööd kliendi võrgustikuga. Pereterapeut töötab avalikus ja/või erasektoris tervishoiu-, sotsiaal-, haridus- või korrektsiooni valdkonnas. Pereterapeudil on spetsiaalse sisustusega eraldi tööruum. Tema tööaeg on paindlik ja jaguneb tööks klientidega, iseseisvaks tööks, koostöö tegemiseks teiste spetsialistidega ja enesetäiendamiseks. Töö toimub psühholoogiliselt pingelises ja muutuv keskkonnas kõrgendatud haavatavuse seisundis klientidega. Pereterapeudi töövahendid on erialased teatmeteosed ja käsiraamatud, hindamisvahendid, hindamist ning sekkumist toetavad abivahendid (teraapia töölehed, kunstitarbed, mänguasjad jms), arvuti. Pereterapeudi tööks on vajalik privaatne, kohaselt sisustatud ruum.
A.2 Tööosad
A.2.1. Kliendi süsteemne hindamine A.2.2. Pereterapeutilise töö planeerimine A.2.3. Pereteraapia läbiviimine
Valitavad tööosad
A.2.4. Pereterapeutide koolitamine ja superviseerimine
A.3 Kutsealane ettevalmistus
Pereterapeudil on magistrikraad või sellele vastav haridus (soovitavalt meditsiini-, tervise-, sotsiaal- või haridusteaduse erialal), erialane väljaõpe ja töökogemus (vt ka B.1).
A.4 Enamlevinud ametinimetused
Pereterapeut
A.6 Tulevikuoskused
Teave oskuste ja trendide kohta, mille tähtsus valdkonnas kasvab Pereteraapia tähtsust on hakatud rohkem määratlema vaimse tervise valdkonnas, lisaks ravile ka ennetustegevuse eesmärgil, lähtudes eelkõige kolmest valdkonnast – teadus, praktika ja vaimne heaolu, parandamaks inimese elukvaliteeti ja sotsiaalset sidusust.

Ühelt poolt on pereteraapia akadeemiline distsipliin, milles teaduslikud teadmised arendavad akadeemilist õpetust erinevate professionide ettevalmistuses, teiselt poolt on pereteraapia praktika, mis annab võimalused mitmekülgseks ja -tasandiliseks ning paindlikuks kohanemiseks sotsiaalses ümbruses.

Pereterapeudi töö edukaks tegemiseks vajalikud oskused tulevikus on:

1. Eneserefleksiooni (self-reflection) oskus (sealhulgas oskus ja valmidus kasutada supervisiooni ja kovisiooni meetodit töö tõhustamiseks).
2. Koostöö/virtuaalne koostöö (collaboration/virtual collaboration) - oskus töötada tulemuslikult erinevates (ka virtuaalsetes) töörühmades, hoida inimesi pühendunud ja motiveeritud ning tekitada neis kollektiivi tunnet, lähtudes turvalisuse põhimõttest.
3. Loovus (creativity) - probleemide uuel viisil lahendamise oskus ja valmidus kasutada erinevaid abistavaid meetodikaid.
4. Elukestev õppimine (lifelong learning) - oskus ja tahe kogu aeg õppida midagi uut ning võime mõtestada ja väärtustada õpitu sisulist tähendust.
5. Suhtlemisoskus (communication skills) - oskus kuulata, peegeldada, vajadusel aktsepteerida või empaatiliselt konfronteeruda ning luua usalduslik suhe.
6. Oskus mõista teise inimese tundeid (ability to understand another person's feelings) ja neile toetavalt vastata sealhulgas oskus aidata inimesel näha sügavamalt tunnete tagamaid.
7. Enesehoiuoskus (self-care skills) - eneseanalüüsioskus ning praktilised võtted, kuidas end hoida, laadida ja jõustada.
8. Oskus töötada multikultuurses keskkonnas (work in a multicultural environment) ja globaalsete kriiside olukordades.

B-osa KOMPETENTSUSNÕUDED

B.1 Kutse struktuur

Pereterapeut, tase 7 kutsestandard koosneb üldoskustest ja kompetentsidest. Kutse taotlemisel tuleb tõendada üldoskused B.2, kohustuslikud kompetentsid B.3.1 – B.3.3. Soovi korral saab tõendada valitavat kompetentsi B.3.4.

Kvalifikatsiooninõuded haridusele ja töökogemusele

Nõuded kutse taotlemisel

Töömaailma taotlejale

1. Magistrikraad või sellele vastav hariduslik kvalifikatsioon, soovitatavalt meditsiini-, tervise-, sotsiaal- või haridusteaduse erialal
2. Läbitud erialane väljaõpe ja täienduskoolitus
3. Vähemalt 1-aastane töökogemus pereterapeudina pärast pereterapeudi väljaõppe III taseme lõpetamist

Nõuded kutse taastõendamisel

1. Sama taseme kehtiv või mitte rohkem 1 aasta tagasi kehtivuse kaotanud kutse
2. Vähemalt 7-aastane töökogemus pereterapeudina
3. Kutse kompetentsusnõuetega seotud enesetäiendamine: 2000 tundi täiendõpet, mis lähtub pereterapeudi kutsestandardis kirjeldatud kompetentsidest ning osalemine pereteraapia alasel rahvusvahelisel konverentsil või täienduskoolitusel
4. Osalemine kovisioonides ja supervisioonides
5. Valitava kompetentsi „Pereterapeutide koolitamine ja superviseerimine“ taastõendajale lisaks pereterapeutide koolitamine ja superviseerimine

Kutse andmise korraldamine on reguleeritud pereterapeudi kutse andmise korras.

B.2 Pereterapeut, tase 7 üldoskused

Mõtlemisoskused

1. Analüüsioskus - jagab teabe väiksemateks üksusteks ning näeb detailide taga tervikut. Lahendab intellektuaalseid ülesandeid ning tajub üksiktoimingute või etappide kaugemat eesmärki. Hindab kriitiliselt olemasolevat teavet, loob seoseid, teeb järeldusi ja loob seega uut väärtust.
2. Probleemidega tegelemine – tuvastab ja sõnastab koos inimestega tekkinud probleemid. Jagab suuremad probleemid väiksemateks osadeks, hindab võimalusi ja strateegiaid probleemidele lahenduse leidmiseks. Kasutab süsteemset lähenemist esile kerkinud olukordade lahendamiseks.
3. Loovmõtlemine - vaatlleb olukorda eri vaatenurkadest ja kombineerib tähelepanekuid tavapärasest erinevateks uudseteks lahendusteks. Kasutab, täiustab või sobitab olemasolevaid ja uudseid tööviise ja teenuseid.

Enesejuhtimisoskused

4. Väärtustest lähtumine - järgib oma tegevuses nii isiklikke, ühiskondlikke kui ka organisatsiooni väärtusi ja põhimõtteid lähtudes erialasest kutse-eeetikast. Järgib tööd tehes asjakohaseid juhiseid, nõudeid, eeskirju, õigusakte, standardeid jmt. Mõistab oma erialase kompetentsuse piire. Järgib kutsealaga seonduvaid õigusakte. Dokumenteerib oma töö, lähtudes töökorraldusest ja õigusaktidest. Lähtub oma töös Euroopa Pereteraapia Assotsiatsiooni ja Eesti Pereteraapia Ühingu (Lisa 2) eetikakoodeksist.
5. Kohanemisoskus - reageerib muutustele ja ootamatustele adekvaatselt ja asjalikult.
6. Stressijuhtimine - mõistab oma tunnete ja käitumise tagamaid, reguleerib oma mõtteid ja emotsioone kriitilises ja konfliktisituatsioonides situatsioonis.
7. Eneserefleksioonioskus - töötleb iseenda tunnete, võimete ja käitumise kohta käivat teavet. Suhtub kriitikasse mõistvalt ja suudab sellest õppida; aktsepteerib erinevaid vaatenurki probleemidele (klient, ravimeeskond, superviisor, teiste erialade spetsialistid). Arendab tööalaseid teadmisi läbi pideva professionaalse enesetäienduse ja eneserefleksiooni.

Lävimisoskused

8. Suhete loomine ja hoidmine - loob ja arendab usaldusväärseid ja toetavaid suhteid, soodustades muutuste teket.
9. Suhtlemisoskus - säilitab teistega suheldes hea psühholoogilise kontakti, väljendab end arusaadavalt ja arvestab suhtluspartneri vajadustega.
10. Empaatiline käitumine - märkab ja mõistab teiste tundeid, vajadusi ja reaktsioonide põhjusi ning arvestab oma tegevuses sellega. Arvestab kliendi individuaalseid, soolisi, kultuurilisi, poliitilisi ja religioosseid erisusi ja kombeid ning nende mõju teraapiaprotsessile. On hooliv kliendi heaolu suhtes.
11. Meeskonna- ja koostööoskus - arvestab meeskonna vajaduste ja ühiste eesmärkidega ning teeb ülesannete täitmiseks teistega koostööd. Teeb koostööd kliendi suunanud spetsialistide ja võrgustiku liikmetega.
12. Keeleoskus - kasutab enese suuliseks või kirjalikuks väljendamiseks eesti keelt vastavalt keeleseaduses ja selle alusel kehtestatud nõuetele. Kasutab oma valdkonnas kokkulepitud oskuskeele mõisteid ja termineid. Kasutab oma töös eesti keelt vähemalt tasemel B1, teraapia läbiviimisel kasutatavat keelt tasemel C1 (Lisa 1).
13. Digitaalne kirjaoskus - mõistab ja kasutab digitaalseid süsteeme, tööriistu ja rakendusi ning töötleb digitaalset teavet. Kasutab oma töös tavapäraselt kontoritarkvara; leiab internetist tööks vajalikku informatsiooni ja oskab selle usaldusväärsust kriitiliselt hinnata; tagab digitaalsete andmete kaitset.

B.3 Kompetentsid

KOHUSTUSLIKUD KOMPETENTSID

B.3.1 Kliendi süsteemne hindamine	EKR tase 7
Tegevusnäitajad 1. Loob kliendiga usaldusliku kontakti, kasutades sobivaid suhtlusvahendeid, arvestades kõigi pereliikmete individuaalsusega. 2. Kogub kliendilt esialgset informatsiooni, pöörates tasakaalustatud tähelepanu kliendi individuaalsetele, pere- ning kontekstuaalsetele faktoritele, kasutades süsteemseid intervjuerimise tehnikaid ning strateegiaid; hindab pere ajalugu ja dünaamikat, kasutades genogrammi ja vajadusel teisi süsteemseid hindamisvahendeid. 3. Hindab kliendi psühhosotsiaalset toimimise taset ja spetsiifilisi probleeme; integreerib hindamisprotsessis süsteemselt perelt saadud verbaalse info, käitumuslikud reageeringud ja suhtemustrid ning teistelt spetsialistidelt saadud info; hindab pereteraapia kui meetodi sobivust pere abistamiseks. 4. Tunneb ära psüühilised häired ja psühhosotsiaalsed probleemid, vajadusel kaasab teisi spetsialiste.	

B.3.2 Pereterapeutilise töö planeerimine	EKR tase 7
Tegevusnäitajad 1. Püstatab hüpoteesi perekonnas esinevate probleemide kohta, lähtudes hindamistulemustest; koostöös perega prioriseerib teraapiaeesmärgid, hinnates, millised teoreetilised mudelid ja/või tehnikad on efektiivseimad esitatud probleemi käsitlemiseks; määratleb, kes ja mis koosseisus peaks pereteraapiat alustama (individaalselt, paarina, perena, perevälised inimesed), arvestades probleemi sisu ja konteksti 2. Koostab teraapiaplaani, lähtudes kliendi vajadustest, kogutud andmete analüüsist ja seatud eesmärkidest; sobitab süsteemsed terapeutilised sekkumised, lähtudes valitud pereteraapia suuna teoreetilisest mudelist. 3. Sõlmib kliendiga teraapiaga kaasnevad kokkulepped, (nt tasud, õigused ja kohustused k.a privaatsus, konfidentsiaalsus, juriidilised aspektid); lepib kliendiga kokku esialgse teraapiaplaani.	
B.3.3 Pereteraapia läbiviimine	EKR tase 7
Tegevusnäitajad 1. Struktureerib teraapiaprotsessi vastavalt kliendi vajadustele süsteemse muutuse esilekutsumiseks; juhib teraapiaprotsessi eesmärkide suunas, kasutades sihipäraselt valitud pereteraapia tehnikaid, aitamaks kliendil mõista ja muuta omavahelisi suhteid, kommunikatsioonimustreid, emotsioone, vastastikuseid tajumusi, rolliettekujutusi ja -käitumist sümptomaatilise/probleemse käitumise vähenemise suunas. 2. Seisab kõikide teraapias osalevate pereliikmete turvalisuse eest, püüdes vältida kaootiliste olukordade tekkimist; kaasab sobival viisil teraapiaprotsessi probleemiga seotud pereliikmed ja vajadusel pere jaoks olulised võrgustikuliikmed; pakub psühhoariduslikku teavet (nt selgitab häire olemust, toimetulekuviise) peredele, mille liikmel on psühhiaatiline või muu häire. 3. Annab psühholoogilist esmaabi, lähtudes pere vajadustest. 4. Analüüsib teraapiaprotsessis kogutud teavet, lähtudes püstitatud süsteemsest hüpoteesist ja teraapiaplaanist ning kliendi tervise- ja/või arenguvajadusest; vajadusel täiendab teraapiaplaani. 5. Lõpetab teraapia kokkuleppel kliendiga eesmärkide saavutamisel, edasisuunamise vajadusel või erakorraliste asjaolude ilmnemisel; analüüsib koos pereliikmetega teraapiaprotsessiks püstitatud eesmärkide saavutamist ja rahulolu saavutatuga; planeerib vajadusel ja mõistliku ajavahemiku möödudes järelseansid, saavutatud muutuste kinnistamiseks ja võimalike probleemide avastamiseks.	

VALITAVAD KOMPETENTSID

B.3.4 Pereterapeutide koolitamine ja superviseerimine	EKR tase 7
Tegevusnäitajad 1. Koostab ja arendab kutsestandardite alusel või vajaduspõhiselt koolitusprogramme ja -kavasid; koolitab pereterapeute, lähtudes pereteraapia õppekavadest; hindab kandidaadi sobivust pereterapeudi väljaõppesse, lähtudes psühhoterapia valdkonna kriteeriumidest; toetab õppija professionaalset ja isiksuslikku arengut; kogub ja analüüsib tagasisidet ning hindab õppeprotsessi ja õpitulemusi. 2. Superviseerib pereterapeute, eristades supervisioonisuhet terapeutilisest suhtest; abistab superviseeritavat juhtumite esitamisel ja oma tegevuse reflekteerimisel; kasutab erinevaid meetodeid ja tehnikaid, soodustades superviseeritava professionaalset ja isiklikku arengut (nt teraapiaseansside kirjelduste ja salvestuste analüüsimine, osalemine superviseeritava juhitud teraapiaseanssidel, arutelude soodustamine teadusuuringutel põhinevate ideede ja seisukohtade üle); superviseerib erinevates kontekstides (individaalne- ja grupisupervisioon, võrgustikutöö supervisioon); annab superviseeritavale konstruktiivset tagasisidet.	

C-osa ÜLDTEAVE JA LISAD

C.1 Teave kutsestandardi koostamise ja kinnitamise kohta ning viide ametite klassifikaatorile	
1. Kutsestandardi tähis kutseregistris	25-01112023-2.3/2k

2. Kutsestandardi koostajad	Kiira Järv, Kiira Järve Pereteraapia Kool Kadri Järv-Mändoja, OÜ Perekonsultatsioonid Monika Koppel, Eesti Pereteraapia Ühing Triin Liin, Tartu Ülikooli psühholoogia instituut Karin Lätt, Eesti Psühholoogide Liit Jelena Põldsam, erialaekspert Anu Tõniste, Psühhiaatria ja Psühhoteraapia Keskus Sensus Siiri Tõniste, Eesti Pereteraapia Kool
3. Kutsestandardi kinnitaja	Sotsiaalhoolekande Kutsenõukogu
4. Kutsenõukogu otsuse number	27
5. Kutsenõukogu otsuse kuupäev	01.11.2023
6. Kutsestandard kehtib kuni	27.08.2025
7. Kutsestandardi versiooni number	2
8. Viide Ametite Klassifikaatorile (ISCO 08)	2635 Sotsiaaltöötajad ja nõustajad
9. Viide Euroopa kvalifikatsiooniraamistikule (EQF)	7
C.2 Kutsenimetus võõrkeeles	
Inglise keeles	Family therapist
Inglise keeles	Family Therapist, EstQF Level 7
C.3 Lisad	
Lisa 1 Keelte oskustasemete kirjeldused	
Lisa 2 Eetikakoodeks	